

Suicidnära patienters akuta omhändertagande

Syfte och omfattning

Dokumentet är tänkt att tjäna som ett stöd för sjuksköterskor och annan personal inom Akut Medicin Geriatrik och Rehabilitering, Avesta lasarett som deltar i vården av suicidnära patienter.

Allmänt

Psykisk ohälsa är ett fortsatt stort folkhälsoproblem. Suicid är vanligare bland män än kvinnor samt bland personer med förgymnasial utbildning jämfört med dem som har gymnasial eller eftergymnasial utbildning. Antalet avlidna i suicid är i stort sett oförändrat under de senaste åren (2006-2016) och uppgår till drygt 1 100 personer/år.

Källa: Folkhälsomyndigheten, 2018

Begrepp och definitioner

Suicid En medveten, uppsåtlig, självförvållad, livshotande handling, som leder till döden.

Suicidnära Person som under det senaste året gjort suicidförsök, eller som har allvarliga suicidtankar, och där suicidrisk bedöms föreligga under den närmaste tiden, eller som i övrigt är i farozonen för suicid.

Suicidförsök En livshotande eller skenbart livshotande handling, som görs i avsikt att sätta sitt liv på spel eller ge uttryck för en sådan avsikt, men som inte leder till döden.

Suicidtankar Fantasier, tankar och impulser att ta sitt liv. De kan utvecklas till avsikter, planer och beslut.

Suicidal process Utvecklingen: självmordstanke – självmordsmeddelanden – självmordsförsök – självmord.

Suicidrisk Risken att i en nära framtid eller på längre sikt begå suicid.

Suicidal kommunikation Den suicidnära patientens förmåga att be om och ta emot hjälp är ofta bristande. En människa som överväger suicid kommunicerar ofta detta till omgivningen. Det kan ske direkt eller indirekt språkligt eller genom olika handlingar.

Risksituationer och bakgrundsfaktorer

Många situationer kan göra känsliga personer mer mottagliga för suicidtankar:

- Sömnstörning, trötthet. Långvarigt smärttillstånd. Allvarlig sjukdom.
- Ensamhet, tillfällig nedstämdhet, vrede, bristande impuls kontroll.
- Dödsfall i omgivningen, relationsproblem. Aktualisering av minnen av tidigare kränkningar; t ex incest, tortyr.
- Arbetslöshet, nedsatt arbetsförmåga. Konflikter, ekonomiska problem.
- Alkohol- och drogmissbruk, abstinens. Erfarenhet av våld eller suicid i omgivningen.
- Suicid är vanligare hos män, suicidförsök hos kvinnor. Suicidrisken ökar med åldern för både kvinnor och män.

Skyddsfaktorer

Det finns åtskilliga faktorer som minskar risken för suicidförsök och suicid:

Ansvarskänsla för familj/barn. Gemenskap i familj, kamratgrupp, skola och kulturell grupp. Förmåga att skapa och vidmakthålla personliga relationer, liksom till kommunikation och problemlösning. Mening och sammanhang i den egna livssituationen.

Ansvar

* Sjuksköterska/avdelningspersonal/paramedicinare får oftast den första kontakten med patienten (eller larm från anhöriga/närstående m m) och gör en första bedömning om vidare lämplig vårdkontakt.

* Ansvarig läkare samtalar med och bedömer patienten, och avgör vidare vårdnivå och uppföljningsnivå.

Vid behov (alltid vid suicidnära patienter) kontakt med psykiatrin.

Omhändertagande

Som hjälp till att göra en strukturerad suicidriskbedömning – använd *Självmondsstegen*.

I bedömningen måste även den kliniska helhetsbilden av patientens tillstånd ingå, inklusive bedömning av missbruk. I analysen väger man också in de bakgrunds- och riskfaktorer som specificerats tidigare.

Informera patienten om möjligheten till andra stödkontakter: Ex vis Vuxenpsykiatrin, klinikkurator, Sjukhuskyrkan/präst/diakon.

Suicidstegen (efter professor Jan Beskow)

1 Nedstämdhet/hopplöshet

Är du nedstämd och ledsen ofta? Känner du dig "deppig" för det mesta?
Känns allting hopplöst? Tror du att det kommer att bli bättre i morgon?

2 Dödstankar

Känns allting meningslöst? Har du tänkt att det vore skönt att slippa
leva?

3 Dödsönskan

Har du önskat att du vore död? Skulle du vilja slippa vakna på
morgonen?

4 Själv mordstankar

Har du tänkt göra dig själv något? Har du tänkt att du skulle kunna ta
livet av dig? Har du tänkt på hur du skulle göra?

5 Själv mordsönskan

Har du tänkt att du vill ta ditt liv? Har du varit nära att försöka ta ditt liv?
Är det något som håller emot? Finns det något som talar för att fortsätta
att leva?

6 Själv mordsförsök

Har du tidigare gjort något själv mordsförsök? Genomförde du det du
tänkte göra eller gick det inte? Vad gjorde du? När? Var? Hur? Varför?

7 Själv mordsplaner

Har du planer på att ta ditt liv? Har du tänkt ut hur du ska göra? Har du
bestämt när du ska göra det?